

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 3 (55) березень 2018 р.

Редакційна колегія журналу

Базалій Валерій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Балашова Галина Станіславівна – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Гриценко Дмитро Сергійович – кандидат технічних наук (Україна)
Змерзлий Борис Володимирович – доктор історичних наук (Україна)
Іртищєва Інна Олександрівна – доктор економічних наук (Україна)
Коковіхін Сергій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лавриненко Юрій Олександрович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лебедева Надія Анатоліївна – доктор філософії в галузі культурології (Україна)
Морозенко Дмитро Володимирович – доктор ветеринарних наук (Україна)
Наушкіна Світлана Михайлівна – доктор політичних наук (Україна)
Нетюхайло Лілія Григорівна – доктор медичних наук (Україна)
Пекліна Галина Петрівна – доктор медичних наук (Україна)
Писаренко Павло Володимирович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Романенкова Юлія Вікторівна – доктор мистецтвознавства (Україна)
Севостьянова Наталія Іларіонівна – кандидат юридичних наук (Україна)
Стратонов Василь Миколайович – доктор юридичних наук (Україна)
Ходосовцев Олександр Євгенович – доктор біологічних наук (Україна)
Шаванов Сергій Валентинович – кандидат психологічних наук (Україна)
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович – доктор технічних наук (Україна)
Шапошников Костянтин Сергійович – доктор економічних наук (Україна)
Шапошнікова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук (Україна)
Шепель Юрій Олександрович – доктор філологічних наук (Україна)
Шерман Михайло Ісаакович – доктор педагогічних наук (Україна)
Шипота Галина Євгенівна – кандидат педагогічних наук (Україна)
Яковлев Денис Вікторович – доктор політичних наук (Україна)

Міжнародна наукова рада

Arkadiusz Adamczyk – Professor, dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial management (Iran)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глушченко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Росія)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Повний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:
Національній бібліотеці України імені В.В. Вернадського,
Науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru, Polish Scholarly Bibliography

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.
Index Copernicus (IC™ Value): 4.11 (2013); 5.77 (2014); 43.69 (2015); 56.47 (2016)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

Обкладинка журналу присвячена запроєктованому регіональному ландшафтному парку «Гілея». Даний парк – одна з категорій природно-заповідного фонду України, покликаний на регіональному рівні забезпечити збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів, створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки зі згоди автора та редакції журналу.

ЗМІСТ**КУЛЬТУРОЛОГІЯ**

- Гурська М.Б.**
Загальний огляд процесу розвитку музичного мистецтва Дубровника періоду XIV–XVIII століття через призму історичних умов.....1

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

- Афанасьєв С.М.**
Особливості сучасної техніки характерного танцю в порівнянні з технікою класичного танцю.....6
- Бакало Л.К.**
Музично-образна семантика хорових обробок М. Леонтовича у проекції на параметри сучасної педагогічної практики.....9
- Гусарчук Т.В.**
Діалог століть у «Хоровому концерті пам'яті Артемія Веделя» Світлани Острової на тексти Григорія Сковороди.....14
- Дем'янчук А.А.**
Роль образотворчого мистецтва в оформленні балетних постановок19
- Камінська М.М.**
Специфіка освітнього процесу диригентсько-хорової підготовки студентів.....23
- Коновалова О.В., Лавриненко Ю.С.**
Символіка флореальних мотивів у мистецтві доби модерну.....27
- Leitner O.Ye.**
The phenomenon of a student
T.M. Golembievska
in the art University of Kiev.....30
- Паньків Г.С.**
Особливості застосування «доперспективних» ознак просторовості в роботах В.А. Гегамяна (1925-2000).....34
- Попова А.Б., Коваленко Є.В., Войченко О.М.**
Вокаліз та його значення для розвитку вокальної майстерності40
- Романенкова Ю.В.**
Ювелирные композиции как имиджевый компонент дизайна интерьера.....44
- Сапак Н.В.**
Роль меценатів і популяризаторів мистецтва в художньому житті Миколаєва на межі XIX-XX століть.....52

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Бачинська Н.В., Забіяко Ю.О.**
Актуальні питання та перспективні напрямки реабілітації осіб з бойовими пораненнями.....56

- Bilan N.M.**
Die theoretische Analyse der grundlegenden Begriffe des Kompetenzansatzes.....60
- Боровик Л.В.**
Характеристика стану сформованості психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.....64
- Булгару Н.Б.**
Теоретичні аспекти системи оцінки рівня сформованості професійних компетенцій у студентів технічних ВНЗ.....69
- Венгловська О.А., Ткач М.С.**
Особливості формування базових якостей дітей у теоретико-практичній спадщині Бориса Грінченка та Софії Русової.....72
- Гузій І.С.**
Напрями використання інтегративного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....76
- Децюк Т.М., Дударенко А.А.**
Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах.....80
- Дзіковська М.І.**
Організація практичної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей у коледжі.....84
- Доманюк О.М.**
Організаційно-методичні аспекти емпіричного вивчення готовності майбутніх вихователів до формування у дошкільників доброзичливості89
- Іщенко Л.В.**
Мотиваційна готовність студентів до формування творчої особистості дітей старшого дошкільного віку.....93
- Карсканова С.В., Божок Н.В.**
Особливості формування стійкого професійного інтересу майбутніх учителів ЗОШ I ступеню.....97
- Клюєва С.В.**
Теоретико-практичні аспекти діяльності піаніста-концертмейстера.....101
- Конопляник Л.М., Коваленко О.О.**
Використання методу проектів у викладанні іноземної мови професійного спрямування майбутнім інженерам.....105
- Короткіх М.А.**
Впровадження інноваційних педагогічних технологій у професійній діяльності військових викладачів.....111
- Любінська О.І.**
Формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з лабораторної медицини (результати експериментального дослідження).....116

Матукова Г.І. Формування економічних компетентностей у фахівців вищої школи.....	119
Платонова Л.О., Покась Л.А. Дидактична гра як елемент формування економічної компетентності в учнів профільної школи.....	124
Ревенчук В.В., Грязна Т.В. Формування творчої активності учнів як педагогічна проблема.....	128
Токарева О.В. Формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців морської галузі: теоретичний аспект.....	132
Філіпчук Н.О. Музейна педагогіка і виховання нації.....	137

Федів О.Є. Відтворення художніх порівнянь зі збірки оповідань Р. Бредбері «Темний карнавал» в українському перекладі М. Томахів і М. Шурпик.....	189
--	-----

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Aksiutina T.V. Semantic innovations in English: motivations for changes.....	143
Ананьян Э.А., Рябкин А.А. Концепт «миротворчество» как фрагмент общественно-политической концептуальной картины мира (на материале аутентичного газетно-публицистического текста).....	147
Bobak H.R., Bobak M.I. Canadian bilingualism and biculturalism in diachronic dimension.....	152
Гавриш І.П. Мотив самотності в малій прозі Марії Цуканової (на матеріалі новели «Бузковий цвіт»).....	156
Holovashchenko Yu.S. Connotative features in the novel „In the Heart of the Country” by John Maxwell Coetzee.....	161
Купріянов Є.В. Система словозміни іспанської мови як об'єкт комп'ютерної лексикографії.....	165
Мартинів О.М. Семантико-граматична структура фразеологічних одиниць німецької мови з компонентом на позначення звучання в проекції на категорії свідомості.....	172
Пилипів О.Г., Липецький А.Д. Семантична мотивація лексики на позначення дорогоцінних та напівдорогоцінних ювелірних каменів у творі Плінія Старшого «Historia naturalis».....	178
Поліщук Є.С. Інтерпретація образу Степана Бандери у сучасній українській літературі про АТО.....	182
Рябініна І.М., Усова А.В. Джерела вивчення історії східнослов'янських мов у працях Б.О. Ларіна.....	186

CONTENTS**CULTURAL STUDIES****Gourska M.B.**

General review of the development process of the musical art in Dubrovnik in the period of XIV–XVIII century through the prism of historical terms.....1

HISTORY OF ART**Afanasiev C.N.**

Features of modern technique of characteristic dance in comparison with technique of classical dance..... 6

Bakalo L.K.

Music model semantics choice processes M. Leontovich in projection on parameters of modern pedagogical practice..... 9

Gusarchuk T.V.

Dialogue of the centuries in the «Choral concerto in memory of Artemiy Vedel» by Svitlana Ostrova on the Grygory Skovoroda's texts.....14

Demyanchuk A.L.

Role of the fine art in the scenic design of ballet productions.....19

Kaminska M.M.

Specificity of educational process of conductive-choral preparation of students..... 23

Konovalova O.V., Lavrynenko Yu.S.

The symbolics of floreal motifs in the art of modern.....27

Leitner O.Ye.

The phenomenon of a student T.M. Golembievska in the art University of Kiev.....30

Pankiv G.S.

Peculiarities of using «pre-perspective» features of space in the works of V.A. Gegamyan (1925–2000).....34

Popova A.B., Kovalenko Ye.V.,

Voichenko O.M.
Vokalise and its importance for the development of vocal mastery.....40

Romanenkova J.V.

Jewellery compositions as an image component of interior design..... 44

Sapak N.V.

The role of maecenaseses and popularizers of art in artistic life of Mykolaiv on verge of XIX–XX of centuries..... 52

PEDAGOGICAL SCIENCES**Bachynskaya N.V., Zabiako Y.O.**

Actual issues and perspective directions of rehabilitation of persons with combat desertifications.....56

Bilan N.M.

Theoretical analysis of the basic concepts of the competence approach.....60

Borovyk L.V.

Characteristics of the state of completeness psychological and pedagogical competency of future border guard officers 64

Bulgaru N.B.

Theoretical aspects of the evaluation systems of the formation level of professional competencies for students of technical universities.....69

Venhlovska O.A., Tkach M.S.

Features of forming the basic qualities of children in theoretic-practical heritage of Boris Grinchenko and Sofia Rusova.....72

Guzii I.S.

Possibilities of use of the integrated approach to professional preparation for future factors of information, library and archive business..... 76

Detsiuk T.M., Dudarenko A.A.

Forms and methods of extracurricular work of students in higher educational institutions..... 80

Dzikovska M.I.

Organization of practical training program for students of natural sciences specializations in colleges..... 84

Domaniuk O.M.

Organizational and methodological aspects of empirical study of the future mutual readers 'preparation to formation in preserves of beneficency..... 89

Ishchenko L.V.

Motivation readiness of students to the formation of creative personality children of the senior preschool age.....93

Karskanova S.V., Bogok N.V.

Peculiarities of forming sustainable professional interest of future teachers.....97

Klyuyeva S.V.

Theoretical and practical aspects of the activity of the pianist-concertmaster.....101

Konoplianyk L.M., Kovalenko O.O.

Use of a project method in esp teaching for future engineers.....105

Korotkich M.A.

Implementation of innovational pedagogical technologies in professional activities of military teachers.....111

Lyubinska O.I.

Formation of professional competence of bachelors in laboratory medicine (results of experimental research).....116

Matukova A.I.

Formation of economic competencies in higher school specialists.....119

Platonova L.O., Pokas L.A. The didactic game is element formation of economic competence in students of profile school.....	124
Revenchuk V.V., Hriazna T.V. Formation of students' creative activity as a pedagogical problem.....	128
Tokarieva O.V. Formation of the speech culture of future specialists in the maritime industry: theoretical aspect.....	132
Filipchuk N.O. Museum pedagogy and nation upbringing.....	137

PHILOLOGICAL SCIENCES

Aksiutina T.V. Semantic innovations in English: motivations for changes.....	143
Ananyan E.L., Riabkin O.O. Concept «peacekeeping» as a fragment of social and political conceptual worldview (on the material of authentic newspaper and publicistic text).....	147
Bobak H.R., Bobak M.I. Canadian bilingualism and biculturalism in diachronic dimension.....	152
Gavrysh I.P. Motive of loneliness in the novel by Maria Tsukanova «Buzkoviy tsvit».....	156
Holovashchenko Yu.S. Connotative features in the novel „In the Heart of the Country” by John Maxwell Coetzee.....	161
Kupriyanov Ye.V. Inflection phenomenon in Spanish and its formal modelling in linguistics.....	165
Martyniv O.M. The semantic and grammar structure of phraseological units in the German language with the sound component in the projection onto the category of consciousness.....	172
Pylypiv O.H., Lypetskyi A.D. Semantic motivation of precious and semiprecious stones vocabulary in the “Historia naturalis” written by Pliny the Elder.....	178
Polishchuk E.S. Stepan Bandera image interpretation in the current Ukrainian literature about ATO.....	182
Ryabinina I.M., Usova A.V. The sources of the study of the history of east Slavic languages in B.O. Larin's works.....	186
Fediv O.Ye. Reproduction of simile from R. Bradbury's collection “Dark Carnival” in Ukrainian translation by M. Tomakhiv and M. Shurpik.....	189

Bulgaru N.B.

Odessa State Academy of Technical Regulation and Quality

THEORETICAL ASPECTS OF THE EVALUATION SYSTEMS OF THE FORMATION LEVEL OF PROFESSIONAL COMPETENCIES FOR STUDENTS OF TECHNICAL UNIVERSITIES

Summary

The article is devoted to the study of the process of forming professional competencies for students of technical universities. It is proved expediency of using the competence approach in vocational training for students of technical universities. The theoretical aspects of the evaluation systems of the formation level of the of professional competencies are analyzed. Approaches to the interpretation of the concepts "competence" and "competency", to the characterization of levels of their formation and criteria of definition in scientific and pedagogical literature are considered. The main qualities and criteria of technological process in the university education were distinctly characterized in the article.

Keywords: competence, competency, formation of professional competence, level of development of professional competence, professional competence of students of technical universities.

УДК 37.015.3:37(091)(477)-051(Грінченко+Русова)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ У ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІЙ СПАДЩИНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА ТА СОФІЇ РУСОВОЇ

Венгловська О.А., Ткач М.С.

Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті, за результатами вивчення праць представників української педагогічної думки кінця ХІХ – початку ХХ століть, висвітлено погляди Бориса Грінченка і Софії Русової на проблему формування базових якостей дітей. З'ясовано, що погляди педагогів вирізнялися суголосністю щодо ціннісних засад зростання особистості в дитячому віці. Софія Русова, як і Борис Грінченко, були свідомими того, що набуті базові якості дітей є основою їхнього особистісного становлення. У розвідці розкрито бачення відомих педагогів на особливості формування цих якостей у дітей. Зокрема, зацентровано увагу на меті, завданнях, умовах вироблення в них працьовитості, правдивості, сором'язливості, чесності, патріотизму, милосердя, емпатії, самостійності. Запропоновано ідеї, що можуть бути адаптовані у практику сучасних закладів дошкільної освіти та початкових шкіл.

Ключові слова: Софія Русова, Борис Грінченко, базові якості дитини, цінність дитинства, виховання дітей дошкільного віку, формування особистості.

Постановка проблеми. Реформування освітньої галузі в Україні зумовлює зміни підходів до підготовки нової генерації дітей до життя. Пріоритетами сучасної освіти є компетентнісний, практико орієнтований, дитиноцентричний підхід, що ґрунтується на визнанні дитинства як унікального й неповторного періоду в розвитку особистості дитини. У зв'язку з цим актуалізується проблема формування базових якостей дітей як складової їхнього особистісного зростання.

Зазначена проблема не нова. У різні періоди розвою української педагогічної думки вона була предметом вивчення як теоретиків, так і практиків. Особливу увагу до її вирішення приділяли представники педагогічної громадськості України кінця ХІХ – першої половини ХХ століття. Ідеї, підходи щодо формування базових якостей дітей, що розвивалися у визначених хронологічних межах, не втрачають актуальності й на сучасному етапі оновлення системи освіти, зокрема дошкільної й початкової в руслі Концепції нової української школи (2017). Теоретичну й практичну значущість у кон-

тексті запропонованої історико-педагогічної розвідки мають погляди Бориса Грінченка та Софії Русової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення джерельної бази з проблеми формування базових якостей дітей у теоретико-практичному доробку Бориса Грінченка та Софії Русової дало можливість з'ясувати, що предметом студіювання дослідників спадщини цих педагогів були різні аспекти їхньої діяльності. Зокрема, в публікаціях Н. Антоненко [2], А. Животенко-Піанків [5], А. Мовчун [8], О. Неживого [9] відображено педагогічно-просвітницьку діяльність Бориса Грінченка. У статтях Є. Антипіна [1], О. Венгловської [3], О. Джус [4], Г. Іванюк [6], А. Січкара [11] розкрито ідеї Софії Русової щодо становлення національної системи освіти.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз праць сучасних науковців дав можливість з'ясувати, що проблема формування базових якостей дітей досить активно дискутується у наукових колах, однак в історико-педагогічній ретроспективі погляди Бориса Грінченка та Софії Русової щодо формування базових

якостей дітей не знайшли належного висвітлення, що й зумовило вибір тематики розвідки.

Метою статті є розкриття особливостей формування базових якостей дітей у теоретико-практичній спадщині Бориса Грінченка та Софії Русової задля виокремлення продуктивних підходів й адаптації їх у сучасний освітній процес закладів дошкільної освіти та початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема формування базових якостей дітей посідала одне з ключових місць у теоретико-практичній спадщині педагогів кінця XIX – першої половини XX століття. Найбільш виразно вона відображена у доробку Бориса Грінченка та Софії Русової. Педагоги були одностайні в думці, що формування особистості дитини починається з раннього дитинства, й саме у цей період закладаються основи для формування її базових якостей.

Для педагогічної думки досліджуваного періоду характерним було те, що підходи до формування базових якостей дитини ґрунтувалися на засадах гуманізму, народності, діяльності, визнанні пріоритетності дитинства, досягненнях реформаторської педагогіки.

Проблема формування у дітей базових якостей знайшла широке відображення в оповіданнях та збірках Бориса Грінченка, що були адресовані дітям, зокрема, збірка «Розум та почування у живої тварі», оповідання «Украла», «Кавуни», «Олеся», «Грицько» та ін. У змісті цих художніх творів автор, у зрозумілій для дітей формі, доносить до них думку про важливість у житті людини таких якостей, як працьовитість, правдивість, сором'язливість, чесність, патріотизм, милосердя, емпатія, самостійність тощо. Формування перелічених якостей відбувалося у процесі організації змістовної діяльності дітей, а основними засобами були рідна мова, фольклор, художня література, народні ігри та традиції, праця.

Борис Грінченко був переконаний, що у формуванні базових якостей дітей важливу роль відіграють такі фактори, як середовище (родинне, природне, соціальне), у якому живе й перебуває дитина та дорослі (батьки, вихователі, вчителі), з якими вона взаємодіє. На думку педагога, дорослі повинні, передусім, створити сприятливі умови для того, щоб навчити дитину жити у гармонії з навколишнім, діяти у ньому, відповідно до свого віку та природи, можливостей й здібностей. Під час взаємодії у системі «дитина – дорослий» останні мають організовувати життєдіяльність дітей, домірну їхнім потребам, у перебігу якої діти набувають власного життєвого досвіду, вчаться реагувати на події, долати труднощі та перешкоди. У цьому аспекті ключовим є розвиток у дітей самостійності, працьовитості, відповідальності, самовладання тощо.

Для реалізації положень, що викладені вище, важливим є прагнення Бориса Грінченка закласти підґрунтя для функціонування у перші десятиліття XX століття в Україні нових шкіл. У працях «На беспрсветном пути. Об украинской школе» (1907), «Народні вчителі і Українська школа» (1906) педагог піддавав критиці форми й методи виховання, що використовувалися у тогочасних школах (авторитарний стиль спілкування, догматичний характер навчання, використання методів покарання тощо), оскільки вони не враховували самоцінності дитинства, можливості проживання дитиною повноцінного життя задля власного зростання.

Натомість Б. Грінченко розвивав ідеї про визнання цінності дитини як особистості й, відповідно, дитинства як унікального й неповторного періоду в житті людини, необхідності побудови навчально-виховного процесу на принципах природовідповідності, народності, впровадженні аксіологічних, демократичних, гуманістичних засад, надання дітям права на отримання досвіду, залучення їх до сильної діяльності. Лише за таких умов, на думку педагога, школа спроможна реалізувати свою головну місію – забезпечити умови для гармонійного особистісного становлення кожної дитини.

Співзвучними поглядам Бориса Грінченка щодо формування базових якостей дітей є погляди Софії Русової, яка розвиток особистісних якостей дітей вбачала як у реалізації положень морального виховання, так і в організації змістовної життєдіяльності дітей. На думку педагога, народні моральні цінності (совість, правдивість, гідність, справедливість, чесність тощо) повинні ґрунтуватися ниткою проходити через усе життя дитини.

Підтвердження цих слів знаходимо у багаточисленних працях та статтях Софії Русової: «Дитячий сад на національному ґрунті» (1910), «Націоналізація дошкільного виховання» (1913), «Нова школа» (1914), «Дошкільне виховання» (1918), «У дитячому садку» (1919), «Теорія і практика дошкільного виховання» (1924), «Нові методи дошкільного виховання» (1927). Студіювання цих праць показало, що Софія Русова одним із пріоритетних завдань дошкільного виховання та нової школи вважала формування індивідуальності кожної дитини, що забезпечувалося вихованням у підростаючого покоління загальнолюдських цінностей.

Виховання базових якостей дітей, на думку С. Русової, повинно бути індивідуальним й відбувається з урахуванням народних традицій, ідеалів, що сформувалися у різних відтинках історії. Значущим у цьому сенсі вона вбачала період дошкільного дитинства, оскільки саме в цей період відбувається визначення траєкторії особистісного розвитку дитини й формування її добродійностей.

Важливою умовою в формуванні базових якостей дітей педагог вважала формування характеру дитини, тому що «він (*авт. характер*) дає змогу людині досягнути найвищі моральні блага» [10, с. 62], та волі. Як зазначала Софія Русова, «людина зі слабо розвиненою волею не може мати міцного незалежного характеру» [10, с. 62]. А відтак саме характер і воля є запорукою формування особистісних якостей.

Як і Борис Грінченко, особливого значення у формуванні базових якостей дітей Софія Русова надавала різним видам діяльності дітей, зокрема, гри та праці. У процесі організації цих видів діяльності діти задовольняють власні потреби у пізнанні навколишнього світу, формуючи свій світогляд. У перебігу гри та праці дитина, виконуючи завдання та доручення, тренує волю, вчиться дотримуватися правил, розподіляти обов'язки, доводити розпочату справу до кінця. Такі дії впливають на формування спостережливості, працьовитості, наполегливості, відповідальності, самостійності тощо.

Обидва педагоги сходились на думці про те, що формування базових якостей дітей здійснюється поступово та систематично, з урахуванням їхніх вікових особливостей. Усвідомлюючи стан, у якому перебували тогочасні дитячі садки та школи

(відсутність належного забезпечення, достатньої кількості кваліфікованих педагогів), Борис Грінченко й Софія Русова намагалися донести до педагогічної спільноти думку про необхідність розвою мережі закладів для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, діяльність яких ґрунтувалася б на нових засадах: діяльнісному змісті, суб'єктному вимірі відносин, створенні умов для розвитку природних здібностей дітей.

Усвідомлюючи важливість базових якостей для індивідуальності кожної дитини педагогами було розроблено орієнтовну систему їхнього формування. На рис. 1, за результатами аналізу публікацій Бориса Грінченка та Софії Русової, відображено схематичну модель формування таких якостей у дітей.

Аналіз творчої спадщини Бориса Грінченка та Софії Русової, присвяченої питанням формування базових якостей дітей, дає право говорити про їхню актуальність та значущість і для сьогодення. Ідеї педагогів потребують нового прочитання й творчого їх застосування в освітній практиці.

Вивчення змісту сучасних нормативних документів про освіту, програмово-методичного забезпечення дошкільної та початкової освіти переконує в тому, що певні ідеї видатних педагогів щодо формування базових якостей у дітей, зокрема, щодо цінності дитинства, розвитку самостійності, були взяті для втілення в процес створення

Нової української школи, концептуальні положення якої ґрунтуються на ціннісній, компетентнісній основі. А в «Базовому компоненті дошкільної освіти України» визначено ключові базові якості дитини, до яких віднесені самостійність, працелюбність, людяність, самолюбність, спостережливність, відповідальність, розсудливість, справедливість, самовладання, креативність [7, с. 68–70].

Висновки і пропозиції. Отже, вивчення поглядів Бориса Грінченка та Софії Русової на проблему формування базових якостей особистості дитини дає можливість говорити про суголосність поглядів педагогів на реалізацію досліджуваної проблеми, зокрема, це:

- визнання цінності дитини, неповторності та унікальності дитинства як особливого періоду в формуванні особистості;

- необхідність формування базових якостей дитини через активне включення її у життєдіяльність;

- врахування життєвого та особистого досвіду дитини;

- забезпечення умов для прояву дитиною особистісних якостей.

Пропонована розвідка не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Предметом подальших наукових пошуків можуть бути питання, що стосуються висвітлення поглядів Бориса Грінченка та Софії Русової на реалізацію аксіологічних підходів до виховання дитини.

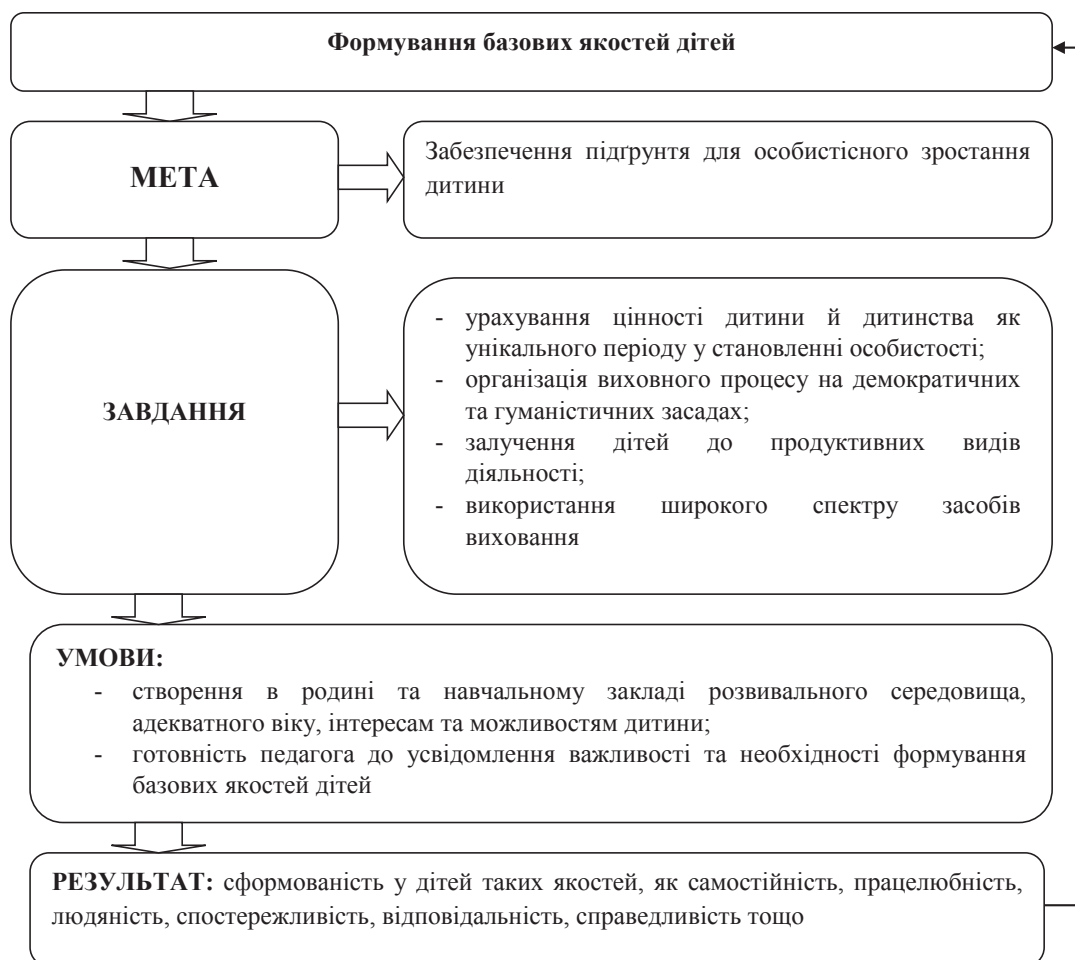

Рис. 1. Схематична модель формування базових якостей дітей у теоретико-практичній спадщині Бориса Грінченка та Софії Русової

Джерело: розроблено авторами

Список літератури:

1. Антипін Є. Погляди Софії Русової на проблему наступності в трудовому вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Євген Антипін // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Педагогічна персоналістика: теорія, історія, освітня практика», присвяченій 160-річчю від дня народження С. Русової (25 лютого 2016 р., м. Івано-Франківськ, Україна) / за заг. ред. Т.К. Завгородньої. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 186–191.
2. Антоненко Н.Б. Борис Дмитрович Грінченко / Н.Б. Антоненко // Українська педагогіка в персоналіях : у 2 кн. : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О.В. Сухомлинської. – К., 2005. – Кн. 1 : XX ст. – С. 437–449.
3. Венгловська О. Організаційно-педагогічна діяльність Софії Русової – громадського діяча, просвітителя, педагога / Олена Венгловська // Рідна школа. – 2016. – № 5–6. – С. 51–55.
4. Джус О.В. Життя і творчість Софії Федорівни Русової (1856–1940): науково-методичний посібник / О.В. Джус. – Івано-Франківськ: НАІР. – 2016. – 216 с.
5. Животенко-Піанків А. Педагогічно-просвітницька праця Бориса Грінченка / А. Животенко-Піанків ; передм. А. Погрібного. – К.: Просвіта, 1999. – 174 с.
6. Іванюк Г. Діяльність Софії Русової в царині педагогіки: служіння народу й Україні / Ганна Іванюк // Рідна школа. – 2016. – № 5–6. – С. 46–50.
7. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л. Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.
8. Мовчун А. Борис Грінченко: з нових досліджень / А. Мовчун // Слово просвіти. – 2013. – 31 січ.–6 лют. (№ 5). – С. 8–9.
9. Неживий О. Борис Грінченко – педагог: від минулого в майбутнє / О. Неживий // Рідна шк. – 1999. – № 2. – С. 21–25.
10. Русова С. Теорія і практика дошкільного виховання / Софія Русова. – Прага: Сіяч, 1924. – С. 62.
11. Січка А.Д., С. Русова, К. Маєвська про формування моральних цінностей у дітей дошкільного віку: ідеї діяльнісного підходу / А.Д. Січка // Дошкільне виховання. – 2012. – (12). – С. 11–12.

Венгловская Е.А., Ткач М.С.

Киевский университет имени Бориса Гринченко

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ БАЗОВЫХ КАЧЕСТВ ДЕТЕЙ В ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ БОРИСА ГРИНЧЕНКО И СОФИИ РУСОВОЙ

Аннотация

В статье, по результатам изучения работ педагогов конца XIX – начала XX века, раскрыты взгляды Бориса Гринченко и Софии Русовой на проблему формирования базовых качеств детей. Установлено, что взгляды педагогов оказались созвучны по проблеме ценностных основ формирования личности в детском возрасте. София Русова, как и Борис Гринченко, считала, что сформированные базовые качества детей являются основой их личностного роста. В статье раскрыто видение известных педагогов особенностей развития этих качеств у детей. В частности, сакцентировано внимание на цели, задачах, условиях формирования у детей трудолюбия, правдивости, скромности, честности, патриотизма, милосердия, самостоятельности. Предложены идеи, которые могут быть адаптированы в практику современных учреждений дошкольного образования и начальных школ.

Ключевые слова: София Русова, Борис Гринченко, базовые качества ребенка, ценность детства, воспитание детей дошкольного возраста, формирования личности.

Venhlovskaja O.A., Tkach M.S.

Borys Grinchenko Kyiv University

FEATURES OF FORMING THE BASIC QUALITIES OF CHILDREN IN THEORETIC-PRACTICAL HERITAGE OF BORIS GRINCHENKO AND SOFIA RUHOVA

Summary

In the article, based on the results of studying the primary sources, the views of Borys Grinchenko and Sofia Rusova on the problem of the formation of basic qualities of children are highlighted. It was founded that the views of teachers were consonant with regard to the research problem. Sofia Rusova, as Borys Grinchenko, was aware that the basic qualities of children formed the basis of their personal growth. The intelligence reveals the vision of famous teachers about the peculiarities of the formation of such qualities in children. In particular, attention is focused on the purpose, tasks and conditions of formation of children of such qualities as: diligence, truthfulness, shyness, honesty, patriotism, mercy, empathy, independence. Proposed ideas that can be adapted to the practice of modern institutions of preschool education and elementary schools.

Keywords: Sofia Rusova, Borys Grinchenko, basic qualities of the child, value of childhood, upbringing of children of preschool age, formation of personality.